

Bárdos Ilona Kinga

Dobó István Gimnázium, Eger

cetebe@hotmail.com

AZ ÉRTÉKREND VÁLTOZÁS HATÁSA A TANULÁSI ESZKÖZÖK PREFERENCIÁJÁRA

Az utóbbi 5 évben rohamosan fejlődött az iskolák tanulási eszközökkel való ellátottsága. Szinte egyik napról a másikra tértek át a videóról a DVD-re. De természetesen ezeket az eszközöket nem csak ismerni kell, hanem alkalmazni is, és nem csak a tanároknak, hanem a diákoknak is, ha tényleg hatékonyá akarjuk tenni a tanulási folyamatot.

A Sulinet program hatására a háztartásokban is elérhetőek lettek a számítógépek és idővel az internet is megfizethető szolgáltatássá vált. Leggyakrabban nem a szülők, hanem a gyerekek azok, akik használják ezeket az eszközöket a mindennapi életben. De vajon ettől még beszélhetünk e digitális írástudásról vagy továbbra is a funkcionális analfabétizmus a kulcsszó? És ez a folyamat, hogyan hatott a mindennapi tanulási eszközök preferenciájára? Felváltja vagy kiegészíti a hagyományos papír alapú könyveket a cd-k? Ha már elindultak az e-learning alapú képzések vajon olyan eszközt adunk a diákok kezébe, amiből tudnak, és szívesen tanulnak, vagy először meg kell tanítani őket az eszköz használatára? És vajon így lesz ez a jövőben is?

Az egeri Dobó István Gimnázium és a székesfehérvári Hunyadi János Szakközépiskola tanulót kérdeztem meg egy kérdőív segítségével, hogy mi az ő véleményük ezekről a kérdésekről, ismerik ezeket az új tanulási eszközöket. A mostani 2006-os kutatás eredményeit kiegészítettem az elmúlt évek 2002 és 2004 adataival, amik tükrében fel tudtam mérni, hogy hol, milyen területeken történt változás az alap, jelen esetben az IT kompetenciák területeiben.

A hipotézisek a következők voltak:

1. Előtérben kerülnek a számítástechnikai eszközök a tanulási folyamatban.
2. Megvan a szükséges ismeretük a diákoknak a digitális taneszközök használatához.
3. Az „új digitális eszközöket” ismerik, és szívesen használják a diákok.

A tanulók háttere¹

53 nő és 30 férfi vett részt a 2006-os kérdőívben. Életkor szerinti megoszlást tekintve 15 éves 15 fő volt, 16 éves 39, 17: 15 é, 18: 7 és 18 felett szintén 7 fő volt.

¹ A 2002 és 2004 kérdőívek adatait az Agria Média konferencia adott évi kiadványai tartalmazzák.

A lakóhely szerinti megoszlást tekintve szinte egyenlő az arány: 40 fő lakott községben és 42 városban. Az iskolai évfolyamok szerinti megoszlás 1 fő 9. évfolyamos, 61 fő 10., 3 fő 11. és 18 fő 12. évfolyamos volt.

Technikai felkészültség

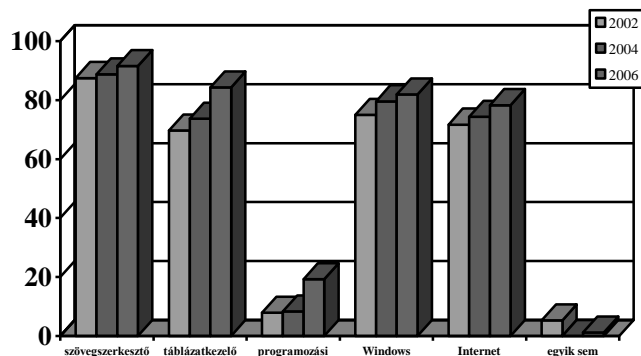
Ez a kérdéskör az alapvető számítógépes ismereteket veszi számba. Ezzel tudjuk megvizsgálni, hogy milyen alapvető jártasságokkal bírnak a diákok.

Nagyon érdekesen alakult a felmérés. Habár minden iskolában kötelező az informatikai oktatás, mégse teljes a kép az alapvető IT területeken. A 83 megkérdezett főből 76 ismeri a szövegszerkesztőt, 70 a táblázatkezelő programot, 68 a Windows-t, 65 az Internetet, 16 programozási ismeretekkel is bír, és 1 fő írta be, hogy egyet sem ismer.

Ez a kép elég egyértelműen mutatja, hogy az alapvető szövegszerkesztő, internet és táblázatkezelő programokat saját véleményük szerint ismerik és tudják használni.

A korábbi vizsgálatokkal összehasonlítva viszont minden területen jól látható javulás mutatkozik meg (lásd 1. diagram).

Ami egyértelművé teszi az elsajátított ismeret mértékét, az a programozási ismeretek. Elmondhatjuk, hogy nem csak az általános tudásuk egyre jobb, hanem mélyebben, alaposabban ismerik meg a számítógépet és kezdik felfedezni a gépek adta lehetőségeket.

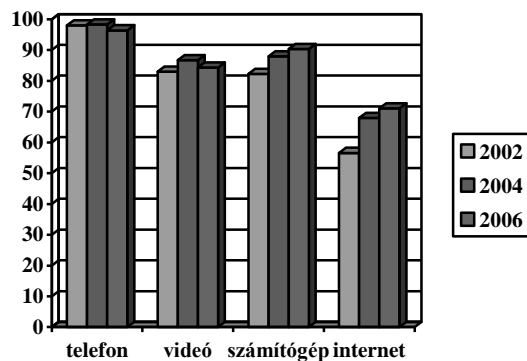
1. diagram: technikai felkészültség.

Technikai felszereltség azért fontos, mert melyik az az eszköz, ami a mindennapi életük szerves része, amit könnyen és gyorsan használnak.

83 főből 81 jelölte be, hogy rendelkezik mobiltelefonnal, 79 DVD/cd lejátszóval, 75 számítógéppel, 70 videóval és 59 pedig internettel. Ez alapján elmondhatjuk, hogy a vizsgált iskolákban nagyon jó a technikai felszereltségük a diákoknak.

A korábbi évek adatai megnézve, láthatjuk, hogy 2002-höz képest milyen nagy ugrás mutatható ki akár a számítógép, akár az internet elérhetőségében.

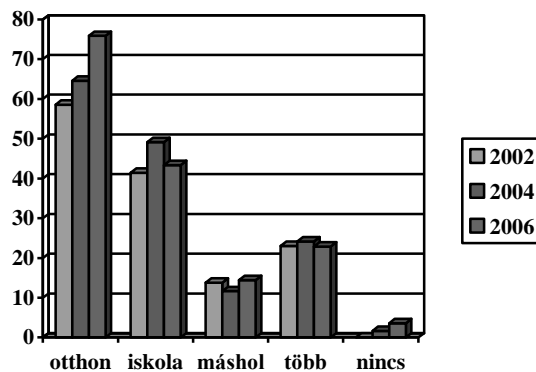
A telefonra, mind 2002-ben mind 2004-ben, mint háztartási eszközre kérdeztem rá, ami azóta teljesen átalakult mobiltelefonná. Valószínűleg, ha mind a két telefont megkérdeztem volna, akkor teljes lenne a lefedettség (lásd 2. diagram).

2. diagram: Technikai felszereltség

Gyakorlási lehetőség: Hol és milyen módon van lehetőség a számítástechnikai eszközök használatára és gyakorlására?

Itt is sokféle válasz érkezett: otthon 63 fő, iskolában 36, máshol 12, több helyen is: 19 és nincs: 3 fő. Itt látható legegyszerűbben a Sulinet program hatása, hogy 2002-höz képest az akkori 58%-ról elérte a 75%-t és háttérbe szorult az összes többi lehetőség (lásd 3. diagram).

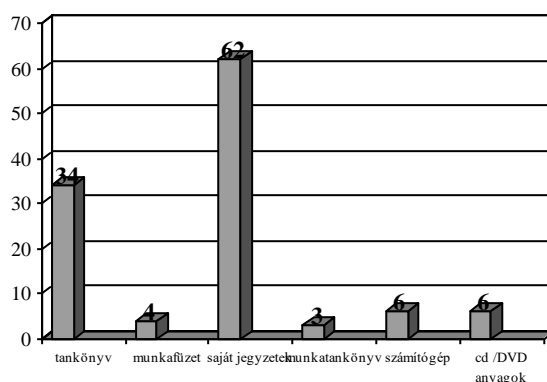
3. diagram: gyakorlási lehetőség

Állandó kérdésem, hogy milyen **formában szeretnék továbbtanulni** a diákok. Természetesnek mondható, hogy, hogy elsősorban nappali tagozat az elsődleges céljuk, de érdekes, hogy már egyre többen célozzák meg a levelező képzéseket a nappali tagozat hátrányára. Míg a korábbi években ez az arány 97,4%, addig idén ez már 13%-t esett vissza, viszont nőtt a levelező képzésben résztvevők aránya.

Innen már csak az ideai adatok kerülnek bemutatásra.

A diákok megítélése a mai iskoláról a következő kérdés, és a diákok nagy része inkább meg van elégedve az iskolával semmint nincs.

Miből tanulsz szívesen? A százalékos ábrában láthatjuk (lásd 4. diagram), hogy magasan vezet a saját jegyzetek, 62%-kal és utána a tankönyv jön. Ehhez képest elhanyagolható akár a munkafüzet, munkatankönyv, számítógép és a multimédiás hordozók szerepe. Elmondhatjuk, hogy a diákok sokkal inkább preferálják a hagyományos eszközöket, mint a több funkciókat.

4. diagram: Miből tanulsz szívesen?

Milyen eszközöket használ fel az iskolai készülékedhez? Itt már kiszélesedik a lehetőségek köre és színesebbé is, válnak a választások. Természetesen itt is a hagyományos eszközök vezetnek, tankönyv, munkafüzet, de előtérbe kerül a cd, DVD, videó. Ami háttérbe szorult az a digitális tudásbázis. Sajnos a diákok többsége még nem is hallott erről az interneten elérhető tudástárról, de hasonló a helyzet a digitális/ elektronikus könyv esetében. A relaxációs kazetta szintén egy ismert, de nem túl gyakran használt módszer.

Milyen eszközöket használ fel, ha keresel valamit? Az IT kompetencia egyik fontos területe, hogy ne csak használni, hanem alkalmazni is tudjuk a digitális korszak vívmányait. Ne csak eszközhasználók legyünk, hanem aktív felhasználók is.

A kérdőívben rangsorolni kellett a 1-től 9-ig a legjellemzőbbtől a legkevésbé jellemzőig a felsorolt eszközöket.

A rangsor a következőképp alakult, zárójelben utána az átlag látható:

1. Tankönyv (2,41)
2. Internet (3,16)
3. Saját jegyzetek (3,25)
4. Lexikon (3,78)
5. Munkafüzet (3,92)
6. Egyéb nyomtatott forrás (5,67)
7. Cd/ DVD (5,80)
8. Videokazetta (6,49)
9. Egyéb digitális anyag (6,67)

Láthatjuk, hogy a tankönyv az elsődleges forrás a keresésre, majd utána következnek az Internet és a saját jegyzet. Ami érdekes számunka ezek mellett, hogy a 6–9. helyre sorolt források között egy egész pontérték van, viszont a munkafüzet és az egyéb nyomtatott forrás között pedig több mint másfél pontérték.

Miből tanulnál a legszívesebben? Ennél a kérdésnél 12 lehetőséget kellett rangsorolni. A rangsorolás után többen is megkérdezték egy-egy eszköz nevét, hogy mit is takar pl. a plamtop, milyen lehet az a mobiltelefonra letölthető anyag. Ha megnézzük a rangsort egyértelművé válik az a tendencia, hogy leggyakrabban mindegy mi az, amiből tanulunk, csak köze legyen a modern technikához.

1. Laptop (3,28)
2. Számítógép (3,46)
3. Saját jegyzetek (4,58)
4. Tankönyv (4,60)
5. Munkafüzet (5,55)
6. Munkatankönyv (6,13)
7. Cd / DVD alapú anyagok (6,52)
8. Elektronikus könyv (6,58)
9. Palmtop (7,08)
10. Egyéb nyomtatott anyag (7,39)
11. Mobil telefonra letölthető tananyag (7,71)
12. Egyéb digitális tananyag (7,84)

Következtetések:

1. A digitális eszközök használatához szükséges eszköz és tudásrendszerrel bírnak a diákok (Internet, számítógép).
2. Szívesen használják ezeket az eszközöket.
3. Több esetben is nagy vonzóerőt jelent a digitális taneszközök használata, de a hagyományos tanulási eszközök nem szívesen cserélnék le.
4. A digitális taneszközök nem felváltják, hanem kiegészítik az ismeretelsajátítási folyamatukat.
5. A korábbi évekhez képest nagy fejlődés tapasztalható a digitális eszközök használatában (SDT, Internet, cd/DVD).

Ha visszatérünk a kezdeti problémafelvetésünkhöz és megnézzük miből, és hogy tanulnak szívesen a diákok, akkor a kérdésre nem lehet egyértelmű választ adni. A diákok jobban szeretik most a hagyományos eszközöket, de nyitottak a modern eszközök használatára. Jobban szeretik a számítógépet, mint a tankönyveket, de jelenleg, még abból tudnak tanulni. Kíváncsiak az új eszközökre, de még hiányos tapasztalattal bírnak a digitális tanulásról.

További irodalom:

- Szalay Sándor: A tanulási eszközrendszer nemzedékváltása
<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=konf2002-sz-szalay> 2006.10. 10.
- Nemzetközi képzéssel a versenyképesség erősítéséért (Széles oktatási portfólió a Számalknál) in: Napi Online <http://www.napi.hu> 2006.07.25
- Hunya Márta- Dancsó Tünde- Tartsayné Németh Nóra: Informatikai eszközök használata a tanítási órákon In.: Új Pedagógiai Szemle 2006/7-8.
- Kovács Ilma: Új út az oktatásban? : A távoktatás, Budapest: BKE Felsőokt. Koordinációs Iroda, 1996
- Komenczi Bertalan: Didaktika elektromagna? Az e-learning virtuális valóságai
<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2004-11-ta-komenczi-didaktika> 2006. 10.10.